

ABONNEMENT
Pour un an: 2 Dolars
Edition spéciale: 3 Dolars.

ADRESE
"İctihad,, Constantinople
Téléph: St. 865
xxvème ANNÉE
15 Avril 1930

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca
İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ
Mo: 295

ABONEMAN:
Seneliği [24Nusha] Türki-
ye için 2 1/2, Âlâ kâğıd-
lısı 5 Liradır

İDAREHANESİ
Cıgaloğlunda İctihad Evi
Tarihi Te'sisi:
1904 — Genève
Yirmi beşinci sene
15 Nisan 1930

Mehmed Emin Bey

M f. V. M. T. T. Heyeti reisliğinde güzel ve faydalı işler görmüş olan M. Emin Bey Müsteşarlığa ta'yin olunmuştur. Ta'yin edeni de olunanı da memleketin irfan ve fikir hareketi namına tebrik ederiz .

İCTİHAD

Omer khayyam ve Fitzgerald

Avrupanın edebiyat aleminde Fitzgerald ismi anıldıkça Omer Khayyam, ve Omer Khayyam ismi anıldıkça Fitzgerald, anılmamak mümkün değildir. Fitzgerald Omer Khayyam sayesinde meşhur olduğu gibi, Omer Khayyam da Fitzgeraldın tercümesi sayesinde garbde büyük şöhret kazanmıştır.

Fitzgerald in *Rubaiyyati Khayyamı* ingilizçeye manzum tercümesi Avruapa ve Amerikanın fikir aleminde büyük, geniş ve daima artan ve daha ziyade genişleyen bir tanin uyandırmıştır. Khayyamın Rubailerini Fitzgeraldda tanıtan Calcutte üniversitesinde tarih Profesörü M. Covvell olmuşdu ve Fitzgerald bu muarefeyi te'min etmiş olmasına şükran olarak Covvelle bu kürsiyi verdirmişdi. Fitzgerald Khayyamın ruba'ilerile mest olmuştu ve bu hayranlık ve mesti'i ruhanî, İran lisan ve edebiyatını derin bir aşk ile mutalaaya onu sevk etdi. Rubaiyyat in felsefesi artık Fitzgeraldın bütün hayatına hakîm kaldı. Dostu Covvell e yazdığı bir mektubda Fitzgerald :

چون عہدہ نمی کند کسی فردارا

حالی خوش کن تو این دل سودا را . الخ

« Ruba'isindeki felsefe dünyada asla al-

datmayan yegâne felsefedir» diyordu. Tekrar tekrar bu ruba'ileri okuduktan ve bunların ruhile meşbu' olduktan sonra tercümelerine koyuldu. Fitzgeraldın 1857 de intişar eden ilk tab'ı İngilterede ve Şimali Amerikada muhteşem bir tulû' te'siri yaptı. Kraliçe Victoria nın şairi Lord Tennyson bu rubaiyyat tercümelerini,

A planet equal to the sun which cast it.

Yani « parçası olduğu güneşe mü-savi bir seyyare » sitayişile medh etdi.

Fakat Nathan Haskell Dole nin ifadesine göre Fitzgerald, tercümesinin celb ettiği muazzam rağbetin kemalini görmeden öldü. Tercümesinin parlak zafelerini göremedi.

Khayayyam'ın birinci olan :

آمد سحری ندا زمیخانه ما . الخ

rubai'si ingiliz şairi bakın nekadar nefis tercüme etmiştir :

Dreaming when Dawn's Left Hand was in the sky
I heard a Voice Within the Tavern cry ,
«Awak, my Little ones and fill the Cup
Befor Life's Liquor in its Cup be dry .

Fitzgerald in tercümesinin hisabsız tap'ları vardır. Yalnız 1913senesi zarfında 120muhtelif tab'i çıkmıştır. bunların fi'atları yarım şiling den 500 şiline yani 25 İngiliz lirasına kadar çıkar. Elihu Vedder isminde bir ressam tarafından yapılmış resimlerle müzeyyen büyük kıt'ada bir tab'in fiatı 500 şilindir ve bu gün nushası kalmamıştır.

YARATMALI!

[Créer]

Yazan : Fransa'nın sabık Başvekili
Edouard Herriot

— 7 —

İctima'i iğtişaşdan ve umumî tenbel-likden, fakir zenginden, namütenahi derecede, daha ziyade müztarib olaçaktır. O zengin, boşlukları mahirane combinezonlarla ta'viz edebilir. Saf [rang] da yaşayan şahsi ma'îşetine ve a'ilesinin ma'îşetine muktezi şeyi bir teazziden, bir organisationdan almaya muhtacdır M. Jouhaut der ki «açlığa, kıtlığa müncer olan inkilâb, inkilâb değildir.»

Atelyenizde şef kimdir? unvanı altın-

Filtzgerald İngilterenin Bredfield şehrinde 1809 senesinde doğmuştur. Zengin ve asil bir ailenin evladı olan şair ekser İngiliz gentelmenleri gibi Kampanyada yaşardı, M. Augustin Filon, İngilizlerin bu köy hayatına rağbetlerini mevzu'u bahs ederken yazdığı şu satırlar dikkata çok şayandır:

« *Vivre à la campagne voila la supériorité du gentleman anglais, et il ne faut pas s'étonner de voir mille bons résultats prévus ou non, sortir d'une si salubre coutume.*

A elle seule, elle compense toutes les déplaisantes mesquineries de la société anglaise»

Fitzgerald meşhur filosof Thomas Carlyle'in dostu idi böyle olduğu halde rubailer tercümesinin müterecimi Fitzgerald olduğunu uzun müddet bilmemişti; çünkü tercümelerin ilk tap'larında müterecim ismi yokdu.

Fitzgerald, Nişapur lu şairin felsefesini âleme yaydı ve hiç şübhe etmem, bir çok ümitsiz canlara ümid ve neş'e sundu.

Fitzgerald için uzun bir tettebbu yapılmak hakdır ve bu hakkı yerine, bir gün, İctihad, getirecektir. AB. DJ.

da yazdığı şayani dikkat lâyhada Amerikanın *efficiency* sinin nazariyâtçılarından biri olan Moris levvellyn Cooke memleketinin «travailliste» hareketinde bir inkişafa işaret ediyor [1] Bu inkişaf şu vak'a da tecelli ediyor, ki işçilerin başlıca hatibleri için, istihsalin artması işçilere ictima'i ve iktisadî daha eyi bir vaz'iyet vermenin en emin vasıtalarından biridir.

Amerika mesa'i Federation unun te'siri altıddı yazılmış bir çok raporlarda amele mürâhhasları istihsalin artmasına karşı mubarezededen imtina ettiklerini beyan ederler.

En vasi' ma' nasile bir Cooperation mesleği taraftarı olan M. Kooke, müstakbel şefin şu tarifini dermeyer ediyor, ki bize hayran kalınmaya lâıyk görünür. Kooke yazıyor: «Âtîde gerek sanayi de olsun gerek hükûmette olsun reis [captaine], seven ve severek anlayan ve anlayarak bir çok hem nev'ini idare eden ve bunlara ilhamlarda bulunan adam olmalıdır».

Bu müşahedeciye nazaren Amerikalı travaillistler bazı muhasımane temayüllere yahud nazariyyelere rağmen gittikçe daha eyi a:layorlar ki eğer patron ağır vazifesini ifa ediyorsa istihsalin müsterek işine, işçi, yalnız ellerinin çalışmasını değil başının ve yüreğinin hizmetini de erzan etmelidir.

Her halde hayat bahasını indirmek için olmasa da, hiç olmazsa yükselmesine mani olmak için bir *Yaratma siyaseti* nin vucubunu kimse inkâr edemez. Bundan sonra fazla istihsal [surproduction] dan değil noksan istihsal [sousproduction] dan korkarız. Patronluk ve gündelikçilik münasebatı hür fikirlerle derpiş olunmalıdır; Amelenin bu günkü vaz'iyetine hal olunmuş nazarile bakacak tek bir liberal adam yokdur, Bu vaziyet inkişaf etmelidir.

[1] The annals of the american academy of Political and social science. Philadelphie, mai 1917. Publication No. 1122 Productivisme hakkında, Ernest Solvayın tedkikatını okuyun.